

Personele străine reținute ca urmare a legislațiilor referitoare la intrarea și sejurul străinilor

*Extras din cel de-al 7-lea Raport general,
publicat în 1997*

A. Observații preliminare

24. Delegațiile CPT-ului întâlnesc frecvent cetățeni străini privați de libertate conform legislațiilor privind intrarea și sejurul străinilor (numiți în continuare “deținuți imigranți”): persoanele cărora le este refuzată intrarea pe un teritoriu, persoanele care au intrat ilegal într-o țară și sunt apoi identificate de autorități, persoanele ale căror permise de ședere în țară au expirat, solicitanții de azil a căror privare de libertate este considerată necesară de către autorități etc.

În paragrafele următoare sunt menționate câteva dintre problemele principale referitoare la astfel de persoane. În acest fel CPT-ul dorește să ofere o indicație clară autorităților naționale privind ideile lui asupra tratamentului deținuților imigranți și, la nivel general, să stimuleze discuția referitoare la această categorie de persoane private de libertate. Comitetul este recunoscător pentru comentarea acestei părți a Raportului General.

B. Locurile de detenție

25. Delegațiile CPT-ului au întâlnit deținuți imigranți în diferite locuri de detenție, pornind de la locurile aferente punctelor de intrare în țară până la secțiile de poliție, închisorile și centrele specializate de detenție. În cazul zonelor de tranzit și “internaționale” din aeroporturi, situația juridică precisă a persoanelor cărora intrarea într-o țară le-a fost refuzată, fiind plasate în astfel de zone, este controversată. În multe ocazii, CPT-ul s-a confruntat cu argumentul că aceste persoane “nu sunt private de libertate” fiind libere să plece din aceste zone în orice moment, îmbarcându-se la bordul oricărui avion conform deciziei lor.

Din punctul lui de vedere, CPT-ul a susținut întotdeauna că o ședere într-un tranzit sau zonă “internațională” poate, în funcție de circumstanțe, să conducă la privarea de libertate, conform articolului 5(1)(f) al Convenției Europene a Drepturilor Omului și, în consecință, astfel de zone intră în atenția CPT-ului. Decizia emisă la 25 iunie 1996 de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în cazul Amuur contra Franței poate fi considerată ca o confirmare a acestui punct de vedere. În acest caz referitor la 4 solicitanți de azil reținuți în zona de tranzit a aeroportului Orly-Paris timp de 20 de zile, Curtea a decis că “simpla posibilitate pentru solicitanții de azil de a părăsi voluntar țara unde ei vor să se refugieze nu poate exclude o atingere adusă libertății” și a concluzionat că “reținerea solicitanților în zona de tranzit...ca urmare a restricțiilor suferite a fost echivalentă în practică, cu o privare a libertății”.

26. **Locurile de oprire la punctele de intrare în țară** au fost, deseori, considerate inadecvate în mod special pentru șederi mai lungi. În mod deosebit, delegațiile CPT-ului au întâlnit în mai multe locuri persoane reținute de câteva zile în condiții improvizate în holurile aeroporturilor. Este evident că acestor persoane trebuie să li se ofere posibilități adecvate pentru a dormi, să li se permită accesul la bagajele lor, la dotările sanitare echipate adecvat și să li se permită să iasă zilnic la aer. De asemenea, trebuie asigurat accesul la mâncare și, dacă este necesar, la îngrijire medicală.

27. În anumite țări, delegațiile CPT-ului au găsit deținuți imigranți ținuti în **secțiile de poliție**, pentru perioade prelungite (săptămâni și în anumite cazuri, luni) în condiții materiale mediocre de detenție, privați de orice formă de activitate și, în unele ocazii, obligați să împartă celulele cu criminali suspecti. O astfel de situație este de nejustificat.

CPT-ul recunoaște că există cazuri în care deținuții imigranți ar putea să-și petreacă un timp în locurile obișnuite de detenție ale poliției. Oricum, condițiile din secțiile de poliție vor fi frecvent, dacă nu sunt în mod invariabil inadecvate pentru perioade prelungite de detenție. În consecință, perioada petrecută de deținuții imigranți în astfel de locuri trebuie redusă la minimum.

28. Uneori, delegațiile CPT-ului au găsit deținuți imigranți închiși în **penitenciare**. Chiar dacă condițiile de detenție pentru aceste persoane erau adecvate în instituțiile în cauză, fapt neadevărat în toate cazurile, CPT-ul consideră o astfel de manieră ca fundamental eronată. Prin definiție o închisoare nu este un loc potrivit pentru a reține pe cineva care nu este nici recunoscut drept vinovat, nici suspect de a fi comis o infracțiune penală.

Este adevărat că, în anumite cazuri excepționale, poate fi indicată reținerea unui imigrant într-o închisoare, ca urmare a tendinței lui recunoscute pentru violență. În plus un imigrant reținut care necesită un tratament medical într-un spital, ar putea fi transferat provizoriu într-o unitate de îngrijire a sănătății din penitenciar în cazul în care nu ar fi disponibil nici un alt spital, având garanțiile necesare de securitate. Oricum, astfel de persoane ar trebui separate de deținuții provizorii sau condamnați.

29. Conform părerii CPT-ului, în cazurile în care privarea unor persoane de libertate pentru o perioadă extinsă de timp conform legislațiilor referitoare la intrarea și sejurul străinilor este considerată ca necesară, acestea ar trebui plasate în **centre special create în acest scop**, care oferă condițiile materiale, un regim adaptat statutului lor juridic și un personal calificat în consecință. Comitetul este bucuros să remarce că părțile la Convenție au tendința, din ce în ce mai mult, să urmărească această recomandare.

În mod evident, astfel de centre trebuie să ofere condiții de primire și să fie echipate corespunzător, curate, în stare bună și să ofere suficient spațiu de trăit pentru numărul de persoane care pot fi plasate acolo. Mai mult, trebuie avută grijă în conceperea și amplasarea dotărilor pentru a se evita, pe cât posibil, orice impresie de închisoare. În ce privește regimul de activitate acesta trebuie să includă exerciții în aer liber, acces la o cameră de zi, radio, TV, ziare, reviste și alte metode de recreere (de exemplu: jocuri, mese de ping-pong etc.). Cu cât este mai lungă perioada de reținere a persoanelor cu atât mai dezvoltate trebuie să fie activitățile care le sunt oferite.

Personalul centrelor de deținuți imigranți are o sarcină anevoioasă. În primul rând, vor fi inevitabil dificultăți de comunicare cauzate de barierele limbilor. În al doilea rând, multe persoane închise vor descoperi că au fost private de libertate fără să fie suspecte de nici o infracțiune penală. În al treilea rând, există un risc de tensionare a deținuților de diferite naționalități sau grupuri etnice. În consecință, CPT-ul acordă o importanță considerabilă selectării serioase și instruirii adecvate a personalului de supraveghere din centre. Având calități bine dezvoltate în tehnica comunicării interpersonale, personalul în cauză trebuie să fie familiarizat cu diferitele culturi ale deținuților și

măcar câțiva dintre ei să cunoască limbile străine necesare. Apoi, angajații trebuie învățați să recunoască simptomele posibile la reacțiile la stres ale deținuților (post-traumatice sau induse de schimbările socio-culturale) și să ia măsurile care se impun.

C. Garanții pe perioada detenției

30. Deținuții imigranți, la fel ca alte categorii de persoane private de libertate, trebuie să aibă dreptul, încă de la începutul detenției lor, să informeze o persoană aleasă de ei cu privire la situația în care se află și trebuie să aibă dreptul la un avocat și la un doctor. În continuare, ei trebuie informați în mod expres și fără întârziere, într-o limbă pe care o înțeleg, cu privire la drepturile lor și la procedura care li se aplică.

CPT-ul a observat că aceste cerințe sunt întrunite în unele țări, dar în altele nu. În mod deosebit, delegațiile au întâlnit de multe ori deținuți imigranți care nu fuseseră informați pe deplin despre poziția lor juridică într-o limbă pe care să o înțeleagă. Pentru a depăși astfel de dificultăți, deținuților imigranți trebuie să li se ofere un document prin care să li se explice procedura care le este aplicată și prin care le sunt exprimate drepturile. Acest document trebuie să fie disponibil în limbile cele mai des vorbite de cei implicați și, dacă este necesar, să se recurgă la serviciile unui interpret.

31. Dreptul la un avocat trebuie să se aplice pe întreaga perioadă de detenție și să includă atât dreptul de a vorbi cu avocatul în particular cât și ca acesta să fie prezent la discuțiile cu autoritățile implicate.

Toate instituțiile de detenție pentru deținuții imigranți trebuie să ofere acces la servicii medicale. Trebuie acordată o atenție deosebită stării fizice și psihice în care se află persoanele care cer azil, printre care se pot afla persoane torturate sau tratate necorespunzător în țara de proveniență. Dreptul la un doctor trebuie să includă dreptul de a alege doctorul care să îl examineze, dacă un deținut dorește acest lucru; totuși, se poate ca deținutului să i se ceară să acopere costul unei a doua examinări de acest fel.

Pe larg, deținuții imigranți trebuie să aibă dreptul de a menține contactul cu lumea exterioară pe parcursul detenției și în mod deosebit de a avea acces la un telefon și de a primi vizite de la rude și de la reprezentanți ai organizațiilor relevante.

D. Riscul de rele tratamente după expulzare

32. Interzicerea torturii și a tratamentelor sau pedepselor inumane sau degradante include obligația de a nu trimite o persoană într-o țară unde există motive substanțiale să se creadă că există pericolul real ca aceasta să fie supusă torturii sau tratamentului necorespunzător. Dacă părțile la Convenție îndeplinesc sau nu această obligație este evident o chestiune de mare interes pentru CPT. Care este rolul precis pe care CPT-ul încearcă să îl joace în legătură cu această întrebare?

33. Orice comunicări adresate CPT-ului la Strasbourg de către persoane care susțin că urmează să fie trimise într-o țară unde există riscul să fie supuse torturii sau tratamentului necorespunzător sunt imediat aduse în atenția Comisiei Europene a Drepturilor Omului¹. Comisia este mai bine plasată decât CPT-ul pentru a examina astfel de acuzații și pentru a lua măsurile necesare de prevenire, dacă este cazul.

¹ Incepand cu 1 noiembrie 1998 : Curtea Europeana a Drepturilor Omului."

Dacă un deținut imigrant (sau orice altă persoană lipsită de libertate) interviuat pe parcursul vizitei susține că urmează să fie trimis într-o țară unde există riscul să fie supus torturii sau relexor tratamente delegația CPT-ului va verifica dacă declarația acestuia a fost adusă la cunoștința autorităților naționale competente și dacă i se acordă atenția cuvenită. În funcție de circumstanțe, delegația poate cere să fie informată cu privire la poziția deținutului și/sau să informeze deținutul cu privire la posibilitatea de a aduce problema la cunoștința Comisiei Europene a Drepturilor Omului (și, în ultimul caz, să verifice că acesta se află în poziția de a înainta o plângere Comisiei).

34. Totuși, având în vedere funcția esențială de prevenire a CPT-ului, Comitetul este înclinat să își concentreze atenția asupra problemei dacă procesul de luare a deciziilor în ansamblul lui oferă garanțiile potrivite împotriva trimerii persoanelor în țări unde există riscul ca acestea să fie supuse torturii sau relexor tratamente. În acest sens, CPT-ul va dori să cerceteze dacă procedura aplicabilă oferă persoanelor implicate o posibilitate reală de a-și prezenta cazurile și dacă oficialii cărora li s-a încredințat rezolvarea acestui tip de cazuri au fost instruiți în mod corespunzător și au acces la informații obiective și independente privind situația drepturilor omului în alte țări. În continuare, având în vedere gravitatea potențială a intereselor aflate în joc, Comitetul consideră că împotriva unei decizii care implică îndepărtarea unei persoane de pe teritoriul unui stat ar trebui să se poată face recurs la un alt organ independent înainte de executarea acesteia.

E. Modalități coercitive în contextul procedurilor de expulzare

35. În cele din urmă, CPT-ul trebuie să sublinieze că a primit rapoarte *tulburătoare* din mai multe țări cu privire la modalitățile coercitive utilizate în cursul expatrierii deținutilor imigranți. Acele rapoarte au conținut în special acuze cu privire la bătăi, legări și administrarea de tranchilizante împotriva voinței persoanelor implicate.

36. CPT-ul recunoaște că adesea executarea unui ordin de expulzare a unei persoane străine care este hotărâtă să rămână pe teritoriul unui stat este o sarcină dificilă. Oficiali ai legii pot recurge la forță câteodată pentru a da efect unei asemenea expulzări. Totuși, forța utilizată nu trebuie să fie mai mare decât este necesar. În mod special, este complet inacceptabil ca persoanele supuse unui ordin de expulzare să fie agresate fizic ca o formă de convingere de a utiliza un mijloc de transport sau ca pedeapsă pentru că nu au făcut acest lucru. În continuare, Comitetul trebuie să accentueze că a lega o persoană la gură este o măsură foarte periculoasă.

CPT-ul dorește, de asemenea, să sublinieze că orice administrare de medicamente persoanelor supuse unui ordin de expulzare trebuie făcută numai pe baza unei decizii medicale și în conformitate cu etica medicală.